

Om förslaget att ändra Sandsjöns avlopp

Ingenjörsfirman Stellan Jacobson AB, Göteborg, företrädd av en ing. Hallberg, har på uppdrag av Mölndals Kvarnby företagit en "utredning" av möjligheterna att leda Sandsjöns vatten över till Hornasjön (och därmed till Mölndalsån) i stället för som nu till Stora Stamsjön (Säveån). Vad förslaget i detalj går ut på, finns det för närvarande ingen möjlighet att få ta del av, ing. Hallberg håller till det yttersta på sin lagliga rätt att neka någon utomstående att se på de nu aktuella handlingarna, förrän kungörelse om att de inlämnats till Västerbygdens Vattendomstol införts i lokalpressen (Göteborgs Posten).

Måndagen den 2 mars i år beslutades på en bolagsstämma hos Mölndals Kvarnby, att handlingarna i målet skulle inlämnas till vattendomstolen, och enligt en av huvudintressenterna i Mölndals Kvarnby, ing. Agne Wieselquist vid Papyrus, skulle detta antagligen ske redan samma vecka. Vidare uppgavs, att ovannämnda ingenjörsfirma i målet kommer att representera Mölndals Kvarnby.

Ingenjör Hallberg har dock lämnat två intressanta upplysningar, dels att vattenuttaget är beräknat till 1,5 milj. m³/år, dels att sjöns vattenstånd kommer att (efter den eventuella omläggningen) "variera på precis samma sätt som för närvarande". Mot dessa påståendes riktighet kan emellertid allvarliga invändningar göras.

Enligt tillförlitliga beräkningar gjorda enligt två olika metoder, är Sandsjöns avrinning endast hälften eller mindre än hälften så stor som Hallberg uppger. Dessa beräkningar är utförda dels på grundval av noggranna terrängstudier för beräkning av sjöns vattenområde (det kan påpekas, att Sandsjön är den högst belägna sjön inom ett stort område) och avdunstningen från vattenområdet samt årsnederbörden och dess fördelning över olika delar av året, dels ur vattenståndskurvor (förda sedan över 4 år tillbaka) och mätningar vid själva utloppet.

Av ing. Hallbergs andra påstående, att vattenståndet kommer att variera på precis samma sätt som för närvarande följer, att någon dammlucka vid det planerade nya utloppet givetvis blir helt onödig. Det enklaste och tillförlitligaste sättet att få variationerna oförändrade är ju att placera en stor, flat sten (gjutet block) på samma sätt och på samma höjd som den berghäll, som nu begränsar avrinningen. — Med mycket stor sannolikhet ingår i planerna emellertid en dammlucka med möjlighet att reglera Sandsjön.

Förmodligen kommer det största vattenbehovet hos Mölndals Kvarnby att föreligga på somrarna, i synnerhet torra sådana. Sjöns naturliga avrinning är emellertid störst på hösten och vid tjällossningen. Om vatten skall kunna tas ut på sommaren, då vattenståndet för närvarande är lägst, fordras en reglering av sjön. En rationell reglering förutsätter alltså en uppdämning från höst till vår, vilket kommer att innebära en vattenståndshöjning på något över $\frac{1}{2}$ m över det normala i maj-juni. Alternativt kommer medelvattenståndet att sänkas, vilket innebär extremt lågt vattenstånd i augusti-september. Bägge dessa alternativ är förkastliga ur strandägarnas synpunkt, det förre innebär översvämning i maj-juni, det senare illaluktande stränder och många andra olägenheter i augusti-september. Även mellanliggande alternativ är förkastliga, faktum kvarstår ändå, nämligen en skillnad mellan högsta och lägsta vattenstånd per år räknat på c:a $\frac{3}{4}$ m mot nuvarande c:a 35 cm. Vad detta innebär för bryggor, båt- och badplatser, lågt belägnä hus och bastur, sjöns i jämförelse med Hornasjön rika sjöfågelbestånd (framförallt storlom) samt sist, men absolut inte minst strändernas utseende inses lätt.

Beräkningen av skillnaden mellan högsta och lägsta vattenstånd vid en reglering av Sandsjön har i det föregående avsett ett år med en nederbörd, som inte alltför mycket avviker från den normala. Emellertid kommer Sandsjön att vid en eventuell reglering ligga längst bort i en kedja av reglerade sjöar och då vid ovanligt stor eller liten nederbörd under sommaren regleras hårt. För närvarande är det så, att det i normala fall under en tid av ungefär en månad under högsommaren inte rinner något vatten ur sjön alls. Vid en torrsommar skulle Mölndals Kvarnby säkerligen ytterligare öka avrinningen, trots att avdunstningen i sjön då är ovanligt stor, och därigenom orsaka ytterligare vattenståndssänkning. Motsvarande gäller givetvis vid en ovanligt nederbördsrik och sval sommar; Mölndals Kvarnby får då tillräckligt med vatten utan Sandsjön, därför däms den upp helt och orsakar översvämning. Skillnaden mellan det absolut högsta och absolut lägsta vattenståndet under en period på några år kan därför av Mölndals Kvarnby fås att överstiga 1 m.

Av ovanstående resonemang framgår tydligt, att ing. Hallbergs påståenden, dels om sjöns avrinnirg, dels om vattenståndsvariationerna vid en eventuell reglering inte överensstämmer med verkligheten, utan är ett dåligt försök att föra strandägarna bakom ljuset. Även vid flera andra samtal, som förts med ing. Hallberg har denne kommit med oriktiga eller ofullständiga påståenden och försökt förvränga fakta. Så har han t. ex. för kommunalkamrer Carlsson i Landvetter kommit med det osanna påståendet, att strandägarna vid Sandsjön var "med på saken". Det är därför all anledning att tvivla på riktigheten i hans muntliga påståenden. Bäst är utan tvekan att få ta del av de handlingar, som förmodligen inom en snar framtid blir tillgängliga för strandägarna.

Följande må påpekas: Enligt särskild föreskrift i vattenlagen är sökanden (i detta fall ingenjörbyrån Stellan Jacobson AB) pliktig gottgöra sakägare (t. ex. strandägarna) de kostnader, som varit nödvändiga för att tillvarataga dennes rätt. Denna skyldighet föreligger alltså i vattenmål oavsett målets utgång. Rättegångskostnadsersättningen bestämmes av vattendomstolen i dess dom efter yrkande av part.

För en obetydlig utgift och ett bestämt ställningstagande emot ing. Hallbergs verklighetsfrämmande "utredning" kan en avsevärd fördel i form av bevarande av Sandsjön som en oreglerad sjö vinnas.

Göteborg 5/3 1964